

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY

Příloha

k usnesení vlády
ze dne 18. dubna 2012 č. 279

Stanovisko

vlády k návrhu ústavního zákona o referendu o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi (sněmovní tisk č. 639)

Vláda na jednání své schůze dne 18. dubna 2012 projednala a posoudila návrh ústavního zákona o referendu o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi (sněmovní tisk č. 639), a vyjádřila s tímto návrhem **nesouhlas**, a to z dále uvedených důvodů.

1. Předložený návrh ústavního zákona se nijak nevypořádává s judikaturou Ústavního soudu k problematice původního majetku církví a náboženských společností, zejména s nálezem sp. zn. Pl. ÚS 9/07 ze dne 1. července 2010. V tomto nálezu Ústavní soud konstatoval, že dlouhodobá nečinnost Parlamentu spočívající v nepřijetí zvláštního právního předpisu, který by vypořádal historický majetek církví a náboženských společností, je protiústavní, přičemž porušuje čl. 1 Ústavy České republiky, čl. 11 odst. 1 a 4, čl. 15 odst. 1 a čl. 16 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod a čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Pokud zákonodárce odkáže na zákon, který má být schválen v budoucnu, avšak tento zvláštní zákon ani po dlouhé době nepřijme, porušuje tím princip právní jistoty a důvěry v právo. Dále Ústavní soud v nálezu sp. zn. II. ÚS 2326/07 ze dne 31. března 2011 určil pro majetkové vypořádání zákonodárci časový limit odpovídající plnohodnotnému legislativnímu procesu s tím, že jinak začne Ústavní soud o vydávání majetku rozhodovat sám, a konečně v nálezu sp. zn. I. ÚS 562/09 ze dne 31. srpna 2011 Ústavní soud konstatoval, že tento časový limit pro majetkové vypořádání byl již překročen. Na problematiku původního majetku církví a náboženských společností rovněž dopadá rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva č. 31443/96 ze dne 22. června 2004 ve věci Broniowski, ve kterém Evropský soud pro lidská práva konstatoval porušení čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod v důsledku nečinnosti státu, který nepřijal právním řádem předvídaný zákon, podle kterého by mohlo být rozhodnuto o odškodnění.

2. V současné době je Poslaneckou sněmovnou projednáván ve druhém čtení vládní návrh zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi (sněmovní tisk č. 580), který představuje politickou vůli vlády vycházející z přesvědčení, že odnětí majetku církvím a náboženským společnostem bylo křivdou, stejně jako odnětí majetku soukromým osobám a společnostem, a proto by takový majetek měl být vrácen. Předložený návrh ústavního zákona tedy nerespektuje fakt, že o otázce, zda vůbec má k majetkovému vyrovnání mezi státem a církvemi dojít, již vláda v souladu se shora citovanou judikaturou Ústavního soudu rozhodla. Prostor pro případné konání referenda byl ostatně dostatečný, neboť jednání o majetkovém vyrovnání státu s církvemi a náboženskými společnostmi probíhají již několik let. Vyhlášením referenda by opět došlo k oddálení dořešení otázky vyrovnání a výše souvisejících potřebných finančních prostředků by se ještě zvýšila o výdaje na konání referenda.

3. Otázka, o níž má být v referendu rozhodováno, je formulována nevhodně, neboť není zřejmé, jakou formu majetkového vyrovnání představuje „vypořádání majetkových vztahů mezi Českou republikou a registrovanými církvemi a náboženskými společnostmi“. Vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi může proběhnout mnoha různými způsoby a s různými dopady. Pokud by se mělo o vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi konat referendum, měla by být otázka formulována tak, že se občané budou vyjadřovat ke konkrétnímu způsobu vyrovnání. Z předloženého návrhu není jasné, zda se rozhodnutí v referendu má týkat vládního návrhu zákona o majetkovém vypořádání s církvemi, nebo obecně jakéhokoliv pokusu o vypořádání majetkoprávních nároků církví a náboženských společností vůči státu kdykoliv v budoucnu.

4. Vláda připomíná, že na jednání své schůze dne 28. března 2012 projednala a schválila návrh ústavního zákona o celostátním referendu a o změně ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů (zákon o celostátním referendu), který řeší problematiku referenda jako prvku přímé demokracie komplexně a trvale a nikoli ad hoc, pouze ve vztahu k jedné jediné otázce.

5. Předložený návrh ústavního zákona vykazuje rovněž další nedostatky, z nichž vláda uvádí zejména následující:

- předložený návrh ústavního zákona opomíjí možnost souběhu referenda s volbami do Evropského parlamentu,

- na rozdíl od právní úpravy místního a krajského referenda není v předloženém návrhu ústavního zákona stanoven požadavek minimální účasti oprávněných občanů v referendu jako podmínka platnosti rozhodnutí přijatého v referendu, což je s ohledem na závaznost rozhodnutí přijatého v takovém referendu nepřípustné,

- na rozdíl od závaznosti nesouhlasu s majetkovým vyrovnáním nepočítá předložený návrh ústavního zákona se závazností rozhodnutí, jímž by byl vysloven s majetkovým vyrovnáním souhlas, což lze považovat za krajně nekoncepční a účelové řešení, které ve svém důsledku negarantuje, že by vůle lidu plynoucí z rozhodnutí přijatého v referendu byla respektována,

- není zřejmé, jakým způsobem by mohly být výsledkem referenda vázány územní samosprávné celky při výkonu samostatné nebo přenesené působnosti; tato skutečnost není ani v důvodové zprávě nijak vysvětlena,

- odkaz na obdobné použití některých ustanovení Ústavy České republiky, zákona o Ústavním soudu a ad hoc přijatého zákona o provádění referenda o přistoupení České republiky k Evropské unii je podle názoru vlády nepřijatelný; opětovné použití již dávno obsolentních ustanovení může způsobit jejich neaplikovatelnost, což platí tím spíše s ohledem na skutečnost, že předmětná ustanovení Ústavy České republiky, jejichž obdobné použití je navrhováno, jsou s účinností od 1. října 2012 rušena ústavním zákonem č. 71/2012 Sb., kterým se mění ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů.